

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

TİCARET MÜŞAVİRLERİMİZLE ELEKTRONİK SOHBETLER KARADAĞ

Erdal KARAÖMEROĞLU

Podgoritsa Ticaret Müşaviri

02 KASIM 2021

SUNUM PLANI

1. Ülke Kimliği
2. Avrupa Birliği Süreci
3. Karadağ'ın Serbest Ticaret Anlaşmaları
4. Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması
5. Ekonomik Görünüm
 - I. Makro Veriler
 - II. İş Yapma Kolaylığı
 - III. Genel Dış Ticaret Verileri
6. Türkiye ile Karadağ Arasındaki Anlaşmalar
7. Karadağ-Türkiye İkili Ticaret
8. Doğrudan Yabancı Yatırımlar
9. COVID-19 Salgınının Etkileri
10. Karadağ Pazarı – Avantajlar ve Dezavantajlar
11. Potansiyel Sektörler

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Ülke Kimliği

Devletin Adı	Karadağ Cumhuriyeti
Başkenti	Podgoritsa
Yönetim Biçimi	Parlamenter Demokrasi
Resmi Dili	Karadağca
Kuruluş Tarihi	2006
Para Birimi	Avro
Yüzölçümü	13,812 km2 (toplam)
Nüfusu	621.718 (2019 turist sayısı: 2.645.217)
Büyük Kentler	Podgoritsa (185.937), Niksic (72.443), Bijelo Polje (46.051), Bar (42.048), Berane (33.970), Herceg Novi (30.864), Pljevlja (30.786), Rozaje (22.964), Kotor (22.601), Ulcinj (19.921), Budva (19.218), Tivat (9.367)

Ülke Profili

- Avrupa'nın güneydoğusunda Adriyatik kıyısında bir Balkan ülkesi
- Bosna-Hersek, Sırbistan, Kosova, Arnavutluk ve Hırvatistan ile komşu, güneyinde Adriyatik Denizi
- Yugoslavya'nın dağılmasından sonra (1992'de) Yugoslavya Federal Cumhuriyeti, 2003'te Sırbistan-Karadağ Devleti
- Mayıs 2006'da bağımsızlık ilanı
- NATO - 2017

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Avrupa Birliği Süreci

- Karadağ-AB İstikrar ve Ortaklık Anlaşması (2007 imza, 2010 yürürlük)
- 2010 yılı aday ülke ilanı
- 2012 yılı katılım müzakereleri başlangıcı
- Katılım müzakereleri sürecinde 33 faslın tamamı açılmış durumda
- Ekim/2021 İlerleme Raporu

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Karadağ'ın Serbest Ticaret Anlaşmaları

- Türkiye, Rusya ve Ukrayna ile STA
- EFTA ülkeleri (İsviçre, Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn)
- CEFTA ülkeleri (Arnavutluk, Bosna Hersek, Kuzey Makedonya, Moldova, Karadağ, Sırbistan ve Kosova)
- AB ile Stabilizasyon ve Ortaklık Anlaşması

Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması

- DTÖ - Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşmasına katılım (2016)
(2017/Şubat yürürlük)
- Eşyanın uluslararası dolaşımı - gümrük işlemlerinin hızlandırılması-basitleştirilmesi - dış ticaretin artırılması
- Anlaşma hükümlerinin yerine getirilme oranı % 92,4
- Eksiklikler (tek pencere sistemi, bozulabilir ürünler, varış öncesi bildirim ve transit) konularında
- AEO (Authorised Economic Operator – Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası) yetkisi verilen firma sayısı: 2

WORLD TRADE
ORGANIZATION

Karadağ – Ekonomik Görünüm

Makroekonomik Veriler

Konu	2019	2020
GSYİH (cari fiyatlarla- milyar €)	4,9	4,1
Kişi Başına GSYİH (€)	7.959	6.737
Büyüme oranı (%)	4,1	-15,3
Enflasyon oranı (%)	0,37	-0,24
İşsizlik oranı (%)	15,1	17,9
İhracat (milyon €)	415,5	365,9
İthalat (milyar €)	2,600	2,103
Doğrudan Yabancı Yatırımlar (milyon €)	778,518	663,046
Asgari Ücret (Avro)	193	222

İş Yapma Kolaylığı

Konu	DB 2020 Sıralaması	DB 2020 Skoru	DB 2019 Skoru
Genel	50	73.8	72.73
İş Kurma	101	86.7	86.65
İnşaat İzinleri	40	76.1	70.88
Elektrik Erişimi	134	61.2	59.19
Emlak Kaydı	83	65.8	65.78
Kredi Temini	15	85.0	85.00
Küçük Yatırımcıları Koruma	61	62.0	61.67
Vergi Ödeme	75	76.7	76.67
Sınır Ötesi Ticaret	41	91.9	88.75
Sözleşmeleri Yerine Getirme	44	66.8	66.75
İflasın Çözümü (Tasfiye süreci)	43	66.1	65.99

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Karadağ Genel Dış Ticaret Verileri

Göstergeler (Milyon €)	2018	2019	2020	2021 (1-8)
İhracat (Milyon €)	400,058,362	415,474,432	365,949,478	266,236,905
İthalat (Milyar €)	2,554,3	2,600,3	2,103,6	1,595,8
Dış Ticaret Hacmi (Milyar €)	2,954,3	3,015,7	2,469,5	1,862,1

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu - Monstat

Karadağ Genel Dış Ticaret Verileri

Karadağ'ın İthalatında İlk 5 Ürün

GTİP Kodu	Madde Adı	2019 (Milyon €)	2020 (Milyon €)	2019/2020 Değişim (%)
271019	DİĞER YAĞLAR VE MÜSTAHZARLAR	175,941,211	92,663,960	-47,3
300490	TEDAVİDE/KORUNMADA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN DİĞER İLAÇLAR	62,900,438	66,297,464	5,4
271600	ELEKTRİK ENERJİSİ	61,718,269	40,771,608	-33,9
870332	MOTORLU TAŞIT; DİZEL/YARI DİZEL (1500CM ³ <SİLİNDİR HACMİ=<2500CM ³)	56,010,813	34,337,892	-38,7
851712	HÜCRESEL AĞLAR İÇİN VEYA DİĞER KABLOSUZ AĞLAR İÇİN TELEFONLAR	29,491,725	30,018,416	1,8

Karadağ Genel Dış Ticaret Verileri

Karadağ'ın İhracatında İlk 5 Ürün

GTİP Kodu	Madde Adı	2019 (Milyon €)	2020 (Milyon €)	2019/2020 Değişim (%)
760110	İŞLENMEMİŞ ALAŞIMSIZ ALUMİNYUM	61,959,396	52,825,874	-14,7
271600	ELEKTRİK ENERJİSİ	58,440,842	49,723,274	-14,9
300490	TEDAVİDE/KORUNMADA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN DİĞER İLAÇLAR	22,600,145	24,015,638	6,3
260600	ALUMİNYUM CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	18,468,694	19,490,967	5,5
440712	GÖKNAR VE LADİN AĞAÇLARINDAN KERESTE	16,460,786	14,598,475	-11,3

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Türkiye ile Karadağ Arasındaki Anlaşmalar

- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması
- Karşılıklı Vize Muafiyeti Anlaşması
- Serbest Ticaret Anlaşması (Haziran/2021 PAN Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kümülasyon Bölgesel Konvansiyonu)
- Karayoluyla Uluslararası Taşımaya İlişkin Anlaşma
- Ekonomik İşbirliği Anlaşması
- Turizm İşbirliği Anlaşması
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması
- Sosyal Güvenlik Anlaşması
- Ormancılık, Tarım ve Savunma Alanında İşbirliği Anlaşmaları

İkili Ticaretimiz

GÖSTERGELER (Milyon €)	2019 (Ocak-Aralık)	2020 (Ocak-Aralık)	2021 (Ocak-Ağustos)
İHRACAT	135,788,260	108,432,743	71,058,867
İTHALAT	14,317,551	13,477,027	11,866,522
DIŞ TİCARET HACMİ	150,105,811	121,909,770	82,925,390

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu - MONSTAT

İkili Ticaretimiz

Türkiye'den Karadağ'a Genel İhracatta İlk 10 ürün

GTİP	ÜRÜN TANIMI	2020 (1-8) (Milyon €)	2021 (1-8) (Milyon €)
620443	KADIN/KIZ ÇOCUK İÇİN ELBİSE; SENTETİK LİF.	598,139	1,481,296
721420	KÖŞELİ ÇUBUKLAR (ÇENTİK, YİV, OLUK VB ŞEKİL BOZUKLUKLARI OLAN)	881,822	1,473,579
851660	DİĞER ELEKTRİKLİ FIRINLAR, OCAKLAR, IZGARALAR VB.	1,053,523	1,437,999
610910	TİŞÖRT, FANİLA, ATLET, KAŞKORSE VB. GİYİM EŞYASI; PAMUKTAN (ÖRME VEYA KROŞE)	998,351	1,312,784
940360	DİĞER AHŞAP MOBİLYALAR	2,690,982	1,234,911
842211	EVLERDE KULLANILAN BULAŞIK YIKAMA MAKİNELERİ	802,766	1,187,395
853720	KONTROL-DAĞITIM TABLOLARI (GERİLİM >1000 V.)	28,016	1,131,033
80550	LİMON VE TATLI LİMON (TAZE/KURUTULMUŞ)	711,275	949,659
252329	ÇİMENTO; PORTLAND; DİĞER	128,719	835,178
730890	DEMİR/ÇELİKTEN DİĞER İNŞAAT-AKSAMI	1,767,347	825,128

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu - MONSTAT

İkili Ticaretimiz

Türkiye'nin Karadağ'dan Genel İthalatındaki İlk 10 ürün

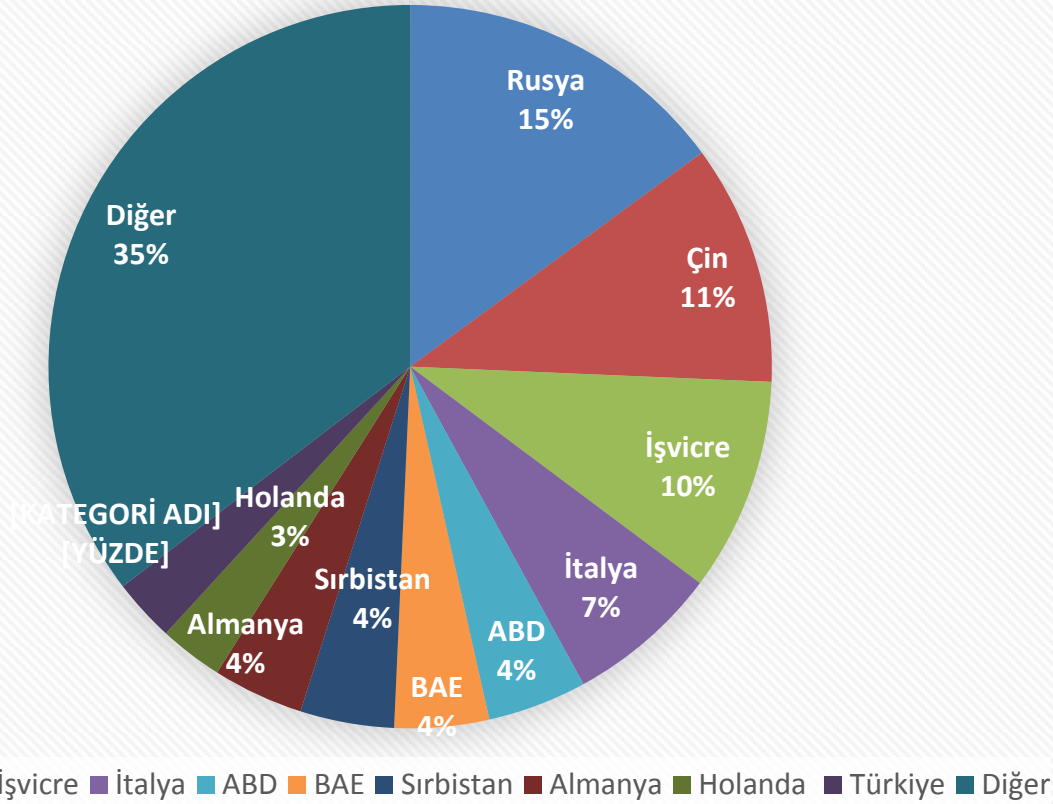
GTİP	ÜRÜN TANIMI	2020 (1-8) (Milyon €)	2021 (1-8) (Milyon €)
720449	DİĞER DÖKÜNTÜ VE HURDALAR	2,976,276	7,948,790
760200	ALUMİNYUM DÖKÜNTÜ VE HURDALARI	263,821	1,978,320
760120	İŞLENMEMİŞ ALUMİNYUM ALAŞIMLARI	0	722,760
740400	BAKIR HURDA VE DÖKÜNTÜLER	130,102	473,758
722840	ALAŞIMLI ÇELİK DİĞER ÇUBUKLAR (DÖVÜLMÜŞ)	230,032	214,698
731100	DEMİR/ÇELİKTEN SIKIŞTIRILMIŞ/SIVILAŞTIRILMIŞ GAZ İÇİN KAPLAR	48,494	114,760
851430	ELEKTRİKLE ÇALIŞAN DİĞER OCAK VE FIRINLAR	0	55,300
760110	İŞLENMEMİŞ ALAŞIMSIZ ALUMİNYUM	190,367	53,994
680221	MERMER, TRAVERTEN VE SU MERMERİ (YONTULMUŞ/KESİLMİŞ)	11,243	45,144
790200	ÇİNKO DÖKÜNTÜ VE HURDALARI	0	30,334

Kaynak: Karadağ İstatistik Kurumu - MONSTAT

Karadağ'a Yapılan Doğrudan Yabancı Yatırımlarda İlk 10 Ülke (Ocak – Aralık 2020)

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

	ÜLKE	YATIRIM MİKTARI (MİLYON €)	GENEL PAY (%)
1	Rusya	98,9	15%
2	Çin	71,2	11
3	İsviçre	63,2	10
4	İtalya	45,3	7
5	ABD	29,4	4
6	BAE	28,0	4
7	Sırbistan	27,8	4
8	Almanya	26,9	4
9	Holanda	18,8	3
10	<u>Türkiye</u>	18,6	3
	İLK 10 ÜLKE TOPLAMI	428,5	65 %
	GENEL TOPLAM	663	100

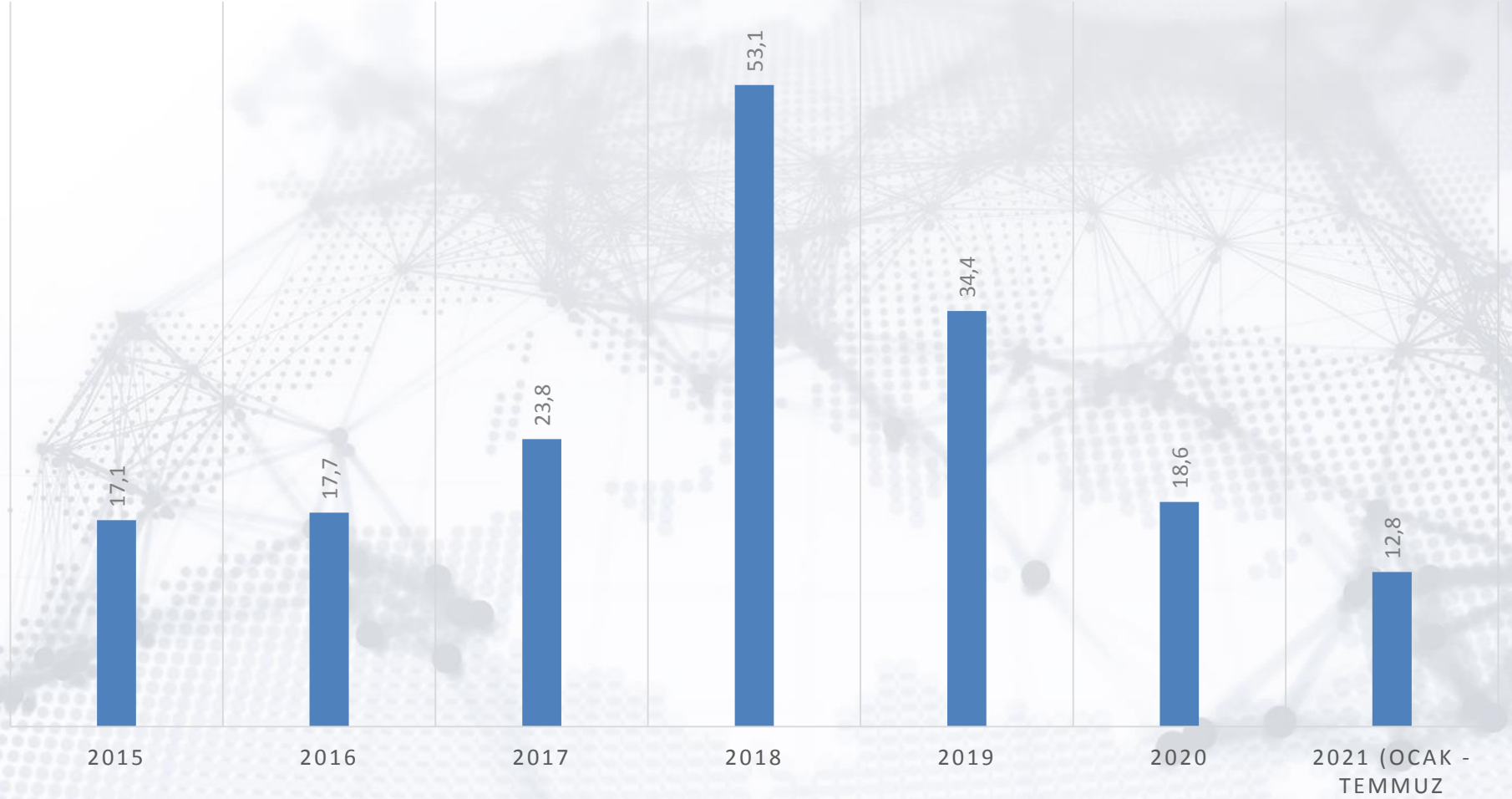
Kaynak: Karadağ Merkez Bankası

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

TÜRKİYE'NİN KARADAĞ'A DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARI (MİLYON €)

■ 2015 - 2021

COVID-19 Salgını ve Etkileri

	2019	2020	2021
Büyüme	%4,1	- %15,3	%19 (II Çeyrek)
İhracat (Milyon €)	415,6	365,9	266,2 (1-8)
İthalat (Milyar €)	2,600	2,103	1,595 (1-8)
İşsizlik	% 15,1	% 17,9	% 19,4 (I Çeyrek)
Enflasyon	% 0,37	% - 0,24	% 0,7 (I Çeyrek)

- ❑ Ölüm sayısı: 2.107
- ❑ İyileşen sayısı: 138.120
- ❑ Aşılana kişi sayısı: 243.438

Kaynak: Karadağ Sağlık Enstitüsü

Karadağ Pazarı – Avantajlar ve Kolaylıklar

- Düşük vergiler (Gelir ve Kurumlar vergisi %9)
- AB ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması
- AB pazarına yakınlık - İlerleyen AB süreci
- Türkiye ile STA
- Avrupa ile CEFTA / EFTA
- Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması
- Şirket ve iş kurma kolaylığı
- Bölgesel iş için merkez ülke olabilmesi
- Oturum ve çalışma izni kolaylığı
- Liberal ticaret rejimi
- Türkiye'ye karşı olumlu bakış açısı
- Türkiye ve Avrupa ile vize serbestisi
- Altyapıya yatırım olanakları
- Genç ülke oluşu ve özelleştirme olanakları
- Zengin doğal kaynaklar
- Türkiye ile direk uçuş seferleri

Karadağ Pazarı – Dezavantajlar ve Zorluklar

- İhale süreçlerinin uzunluğu
- Vasıflı işgücü eksikliği/Pahalı işgücü
- Kayıt dışı ekonomi
- Çözülemeyen mülkiyet sorunları
- Bankacılık sisteminde kuralların katı olması
- Sosyal güvenlik primlerinin yüksek olması
- Mahkeme süreçlerinin yavaş olması
- Pazarın küçük olması
- İnşaat ruhsatının alınmasında sürecin uzunluğu
- Ağır işleyen bürokrasi
- Mevzuatın uygulanmasındaki karmaşıklık
- Alım gücü düşüklüğü
- Yeni teknolojilerdeki gelişmelerin yetersizliği
- Yatırım teşvik mekanizmalarının yetersizliği
- Sıkça yapılan denetim uygulamaları
- Çifte Verg. Önlm. Anlş. uygulama zorlukları

Potansiyel Sektörler

Mal Ticareti

- İnşaat ve Yapı Malzemeleri
- Mobilya ve Ekipmanı
- Tekstil, Deri ve Hazır Giyim
- Yaş Meyve ve Sebze
- İşlenmiş Tarım Ürünleri
- Elektrik-Elektronik-Aydınlatma Alet ve Ekipmanı
- Beyaz Eşya
- Otomotiv ve Yan Sanayi
- Plastik Malzemeler
- İlaç ve Tıbbi Ekipman

Hizmet Ticareti

- İnşaat ve Müteahhitlik
- Ulaşım ve Altyapı Projeleri
- Teknik Müşavirlik
- Sağlık ve Sağlık Turizmi
- Turizm
- Bilişim
- Enerji
- Otel ve Restoran İşletmeciliği
- Lojistik-Nakliye
- Depolama

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

PODGORITSA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

İletişim

Tel: +382 20 648 148

IP: +90 312 204 80 38

E-posta: podgoritsa@ticaret.gov.tr

MÜŞAVİRE DANIŞIN

<https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr>

<https://kolaydestek.gov.tr/>